

Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών για την απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος σε σχέση με την προωθούμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Κύπρο

Παρόντες:

Ελένη Μαύρου, πρόεδρος	Πανίκος Λεωνίδου
Γιώργος Τ. Γεωργίου	Παύλος Μυλωνάς
Ευανθία Σάββα	Μαρίνος Σιζόπουλος
Γιώργος Κάρουλλας	Λίνος Παπαγιάννης
Ανδρέας Κυπριανού	Μαρίνος Μουσιούπτας
Ξένια Κωνσταντίνου	

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών μελέτησε το πιο πάνω θέμα σε συνεδρία της, που πραγματοποιήθηκε στις 5 Απριλίου 2021. Στη συνεδρία της επιτροπής κλήθηκαν και παρευρέθηκαν ο Υπουργός Εσωτερικών και εκπρόσωποι της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας.

Όπως είναι γνωστό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του περί Δημοψηφισμάτων Νόμου του 1989 (Ν. 206/1989), το οποίο ρυθμίζει τη διαδικασία προκήρυξης δημοψηφίσματος, προκειμένου να ζητηθεί η γνώμη του λαού πάνω σε ιδιαίτερα σπουδαία και δημόσιου ενδιαφέροντος ζητήματα, το δημοψήφισμα προκηρύσσεται με απόφαση της Βουλής των Αντιπροσώπων, η οποία λαμβάνεται ύστερα από σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου ως άνω άρθρου, η πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου για την προκήρυξη δημοψηφίσματος υποβάλλεται στη Βουλή των Αντιπροσώπων ύστερα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, που ενεργεί αυτεπάγγελα περί ζητημάτων που κατά το σύνταγμα ανήκουν στην εκτελεστική εξουσία.

Περαιτέρω, το άρθρο 4 του εν λόγω νόμου προβλέπει ότι στην απόφαση της Βουλής

των Αντιπροσώπων για την προκήρυξη δημοψηφίσματος απαιτείται όπως καθορίζεται το ζήτημα στο οποίο αναφέρεται το δημοψήφισμα υπό μορφή ερωτήματος το οποίο να μπορεί να απαντηθεί καταφατικά ή αρνητικά, ορίζεται ο χρόνος διεξαγωγής του δημοψηφίσματος και γενικά αναφέρεται κάθε άλλη λεπτομέρεια αναγκαία για τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος.

Υπενθυμίζεται ότι εκκρεμούν προς ψήφιση στη Βουλή των Αντιπροσώπων τα νομοσχέδια τα οποία τιτλοφορούνται «Ο περί Δήμων Νόμος του 2020», «Ο περί Κοινοτήτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2020» και «Ο περί Επαρχιακών Συμπλεγμάτων Νόμος του 2015», σκοπός των οποίων είναι η αναθεώρηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που διέπει την τοπική αυτοδιοίκηση, με απώτερο στόχο τη βελτίωση του ρυθμιστικού, εποπτικού και συντονιστικού πλαισίου του συστήματος τοπικής διακυβέρνησης στην Κυπριακή Δημοκρατία. Τα εν λόγω νομοσχέδια έτυχαν εκτενούς συζήτησης ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών και τροποποιήθηκαν στη βάση των αποφάσεων που λήφθηκαν από την εν λόγω επιτροπή κατόπιν τοποθέτησης της πλειοψηφίας των μελών της επί ορισμένων ζητημάτων καίριας σημασίας.

Ειδικότερα, στο νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί Δήμων Νόμος του 2020», όπως αυτό αναθεωρήθηκε από την επιτροπή, περιλήφθηκε πρόνοια σύμφωνα με την οποία αποτελεί προϋπόθεση για την ίδρυση των νέων δήμων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης και την ένταξη σε αυτούς ορισμένων τοπικών αρχών ως δημοτικών διαμερισμάτων η διεξαγωγή δημοψηφισμάτων σε επίπεδο τοπικών αρχών, τα οποία προτείνεται να διεξαχθούν μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2023.

Ωστόσο, σύμφωνα με σχετική γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερομηνίας 22 Φεβρουαρίου 2021, δεν είναι δυνατή η διενέργεια δημοψηφισμάτων μετά την ψήφιση του ως άνω νομοσχεδίου, εφόσον συνάγεται ότι η

ισχύς και εφαρμογή του συνόλου των διατάξεων του προτεινόμενου νόμου εμμέσως τίθενται υπό την αίρεση της διενέργειας παγκύπριου δημοψηφίσματος. Επιπροσθέτως, με βάση την ίδια γνωμάτευση, παρ' όλο που το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν προβλέπει τη δυνατότητα διενέργειας δημοψηφίσματος, εντούτοις αυτή προβλέπεται στον περί Δημοψηφισμάτων Νόμο του 1989 (Ν. 206/1989).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στη Βουλή από τον Υπουργό Εσωτερικών, ενεργώντας κατ' εξουσιοδότηση του Υπουργικού Συμβουλίου και υποβάλλοντας την υπό αναφορά πρόταση αυτού ενώπιον του σώματος, η ευθύνη της διοικητικής διάρθρωσης των τοπικών αρχών εμπίπτει στην αρμοδιότητα της εκτελεστικής εξουσίας, αφού αποτελούν τμήμα της κρατικής διοίκησης υπό την ευρεία έννοια, όπως αναφέρεται στη γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερομηνίας 22 Φεβρουαρίου 2021, και ως εκ τούτου το υπό αναφορά δημοψήφισμα εμπίπτει στο πεδίο της αυτεπάγγελτης ενέργειας του Υπουργικού Συμβουλίου.

Συναφώς με τα πιο πάνω, έχει τεθεί ενώπιον του σώματος, με επιστολή του Υπουργού Εσωτερικών, ημερομηνίας 23 Μαρτίου 2021, πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, βάσει του ως άνω νόμου, για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος σε σχέση με την προωθούμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Κύπρο ταυτόχρονα με τις εκλογές για ανάδειξη των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων, οι οποίες θα διεξαχθούν την 30^ή Μαΐου 2021.

Σημειώνεται ότι το ερώτημα το οποίο παρατίθεται στην πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου που κατατέθηκε ενώπιον του σώματος διατυπώνεται ως εξής: «Συμφωνείτε με τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης στη βάση της πρότασης της εκτελεστικής εξουσίας, για τη δημιουργία δεκαεπτά νέων δήμων με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια;».

Ο Υπουργός Εσωτερικών, κατά την εξέταση της πιο πάνω αναφερόμενης πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου από την επιτροπή, ανέλυσε τους λόγους για τους οποίους προτείνεται η διεξαγωγή παγκύπριου δημοψηφίσματος. Επιπροσθέτως, επανέλαβε ενώπιον της επιτροπής ότι στο προτεινόμενο νομοθετικό πλαίσιο για τη μεταρρύθμιση, όπως αρχικά κατατέθηκε στη Βουλή, δεν περιλήφθηκε πρόνοια για τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων σε επίπεδο τοπικών αρχών πριν από τη δημιουργία των νέων δήμων και την ένταξή τους σε αυτούς κατόπιν διενέργειας των απαιτούμενων συνενώσεων ανάμεσα στις τοπικές αρχές, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη θέση της Ένωσης Δήμων Κύπρου, μετά το πέρας της εκτενούς διαβούλευσης που διενεργήθηκε με τις τοπικές αρχές, όσο και τη σχετική γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Υπενθυμίζεται ότι, βάσει της εν λόγω γνωμάτευσης, οι διά νόμου συνενώσεις τοπικών αρχών στην προκειμένη περίπτωση της Κύπρου, χωρίς την προηγούμενη διενέργεια δημοψηφισμάτων σε τοπικό επίπεδο, είναι συμβατές με το άρθρο 5 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το οποίο προβλέπει ότι για κάθε τροποποίηση των εδαφικών ορίων των τοπικών αρχών απαιτείται να διεξάγονται εκ των προτέρων διαβουλεύσεις με τις ενδιαφερόμενες τοπικές αρχές, θέτοντας αποκλειστικά ως ενδεχόμενο την προηγούμενη διεξαγωγή δημοψηφίσματος.

Περαιτέρω, ο ίδιος αξιωματούχος εξέφρασε τη θέση ότι σε ενδεχόμενη υιοθέτηση νομοθετικής ρύθμισης για τη διεξαγωγή τοπικών δημοψηφισμάτων τίθενται συνταγματικά κωλύματα και επισήμανε ότι η Βουλή οφείλει είτε να εγκρίνει είτε να απορρίψει την πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Τέλος, ανέφερε ότι στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που συστάθηκε για τη χρηματοδότηση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η

μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης θεωρείται ζήτημα ύψιστης σημασίας και πρέπει να προωθηθεί πάραυτα.

Στο στάδιο της εξέτασης της υπό αναφορά πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου η επιτροπή έθεσε σωρεία ερωτημάτων σε σχέση με το όλο θέμα της διεξαγωγής του προτεινόμενου παγκύπριου δημοψηφίσματος αναφορικά με την προτεινόμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, την επιτροπή απασχόλησε ιδιαίτερα η φύση του εν λόγω δημοψηφίσματος, ήτοι κατά πόσο το αποτέλεσμα αυτού θα είναι δεσμευτικού ή συμβουλευτικού χαρακτήρα, καθώς και η διατύπωση του ερωτήματος το οποίο θα κληθεί να απαντήσει το εκλογικό σώμα.

Συναφώς, ο Υπουργός Εσωτερικών δήλωσε μεταξύ άλλων στην επιτροπή ότι δε δύναται ο ίδιος να καθορίσει κατά πόσο το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος αναφορικά με την προτεινόμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης θα είναι δεσμευτικό, αλλά θεωρεί ότι η βούληση του εκλογικού σώματος πρέπει να γίνει σεβαστή. Επιπροσθέτως, υποστήριξε ότι το ερώτημα το οποίο θα κληθεί να απαντήσει το εκλογικό σώμα δε χρήζει αναδιατύπωσης.

Η εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, τοποθετούμενη επί του ερωτήματος κατά πόσο η φύση του προτεινόμενου δημοψηφίσματος είναι συμβουλευτική ή δεσμευτική, δήλωσε ότι επαφίεται στην εκτελεστική εξουσία να αποφασίσει πώς θα αξιοποιήσει το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, κατέληξε στις πιο κάτω θέσεις:

1. Η πρόεδρος και τα μέλη της επιτροπής βουλευτές των κοινοβουλευτικών ομάδων ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις και του Δημοκρατικού Κόμματος, καθώς και το μέλος της επιτροπής βουλευτής του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ και το μέλος της βουλευτής του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου τάχθηκαν εναντίον της έγκρισης

της προκήρυξης δημοψηφίσματος αναφορικά με την προωθούμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, βάσει της πρότασης που υπέβαλε ενώπιον του σώματος το Υπουργικό Συμβούλιο δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 3 του περί Δημοψηφισμάτων Νόμου του 1989.

2. Τα μέλη της επιτροπής βουλευτές των κοινοβουλευτικών ομάδων του Δημοκρατικού Συναγερμού επιφυλάχθηκαν να τοποθετηθούν κατά τη συζήτηση στην ολομέλεια του σώματος.
3. Το μέλος της επιτροπής βουλευτής της Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων τάχθηκε υπέρ της έγκρισης της προκήρυξης δημοψηφίσματος σύμφωνα με τα ανωτέρω.

Με βάση τις πιο πάνω θέσεις η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εσωτερικών, κατά πλειοψηφία της προέδρου και των μελών της βουλευτών των κοινοβουλευτικών ομάδων ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις και του Δημοκρατικού Κόμματος, καθώς και του μέλους της βουλευτή του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ και του μέλους της βουλευτή του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου, αποφάσισε να εισηγηθεί στο σώμα τη λήψη απόφασης της Βουλής των Αντιπροσώπων για μη έγκριση της προκήρυξης δημοψηφίσματος αναφορικά με την προωθούμενη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, βάσει της πρότασης που υπέβαλε ενώπιον του σώματος το Υπουργικό Συμβούλιο δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 3 του περί Δημοψηφισμάτων Νόμου του 1989.

6 Απριλίου 2021

Αρ. Φακ.:23.10.002

ΔΠ/ΝΧ